

Сокур Тетяна Анатоліївна

Запорізький національний університет,

аспірант кафедри цивільного права

**ДО ПИТАННЯ ПРО УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСАД ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ.**

За визначенням Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху (IFOAM) “ Органічне сільське господарство - виробнича система, що підтримує здоров'я ґрунтів, екосистем і людей. Воно залежить від екологічних процесів, біологічної різноманітності та природних циклів, характерних для місцевих умов, при цьому уникається використання шкідливих ресурсів, які викликають несприятливі наслідки. Органічне сільське господарство поєднує в собі традиції, нововведення та науку з метою покращення стану навколишнього середовища та сприяння розвитку справедливих взаємовідносин і належного рівня життя для всього вищезазначеного ”[4].

Органічне сільське господарство ґрунтується на принципах: здоров'я; екології; справедливості; турботи. Принципи повинні використовуватися як єдине ціле. Принципи органічного сільськогосподарства служать для спонукання органічного руху у всій його різноманітності. Вони регулюють розвиток основ, програм і стандартів IFOAM. Більше того, вони представлені з урахуванням їх застосування в усьому світі.

Україна, маючи значний потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, її експорту, споживання на внутрішньому ринку, досягла певних результатів щодо розвитку власного органічного виробництва. Так, площа сертифікованих сільськогосподарських угідь в Україні, задіяних під вирощування різноманітної органічної продукції, складає вже понад чотириста тисяч гектарів, а наша держава займає почесне двадцяте

місце світових країн-лідерів органічного руху. Частка сертифікованих органічних площ серед загального об'єму сільськогосподарських угідь України складає близько 1%[4]. При цьому Україна займає перше місце в східноєвропейському регіоні щодо сертифікованої площі органічної ріллі, спеціалізуючись переважно на виробництві зернових, зернобобових та олійних культур. В останні роки спостерігається тенденція активного наповнення внутрішнього ринку власною органічною продукцією за рахунок налагодження власної переробки органічної сировини. Зокрема, це крупи, борошно, молочні та м'ясні продукти, соки, сиропи, повидло, мед, олія, чаї, лікарські трави.

Починаючи з січня 2014р. в Україні діє, підписаний 03.09.2013р. Президентом України, Закон № 425-VII “ Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини ”. Законом визначені правові та економічні основи виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини, заходи контролю та нагляду за такою діяльністю. Відповідно до цього Закону, суб'єкти господарювання, які маркують свою продукцію як органічну, зобов'язані були привести свою діяльність у відповідність з положеннями Закону протягом шести місяців. Проте його положення не забезпечують належного функціонування ринку органічної продукції, що створює сприятливе середовище для введення в обіг фальсифікованої органічної продукції та дозволяє уникати відповідальності за порушення законодавства у цій сфері. Це негативно впливає на захист прав споживачів та вважається недобросовісною конкуренцією серед суб'єктів господарювання.

Суттєвим недоліком чинного Закону також є його невідповідність законодавству Європейського Союзу.

Необхідно зазначити, що в Україні так і не були розроблені відповідні підзаконні акти, вітчизняні виробники проходять процедуру органічної сертифікації свого виробництва за діючими міжнародними стандартами,

частіше за все - це норми Європейського Союзу. Окрім цього, в Державній цільовій Програмі розвитку села на період до 2015 р., що вже закінчила свою дію, було задекларовано довести обсяг частки органічної продукції у загальному обсязі валової продукції сільського господарства до 10 відсотків, чого, безумовно, досягнуто не було через відсутність підтримки галузі державою. Ще одним документом, що акцентує увагу на органічному секторі, є Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р., схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України за №806-р. В стратегії серед пріоритетних напрямів досягнення стратегічних цілей вказано і забезпечення продовольчої безпеки держави шляхом сприяння розвитку органічного землеробства, насамперед в особистих селянських і середніх господарствах. Основними проблемами розвитку аграрного сектору економіки є: нестабільність конкурентних позицій вітчизняної сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках внаслідок незавершення процесів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності харчових продуктів; відсутність у сільськогосподарських товаровиробників мотивації до дотримання агроекологічних вимог[2].

Пріоритетними напрямками досягнення стратегічних цілей є забезпечення продовольчої безпеки держави шляхом формування стратегічних продовольчих запасів держави; збільшення обсягів виробництва вітчизняної сільськогосподарської продукції з урахуванням вимог до забезпечення продовольчої безпеки держави та можливості реалізації її експортного потенціалу; забезпечення якості та безпечності харчових продуктів, дотримання вимог до їх виробництва у результаті удосконалення системи сертифікації виробництва і стандартизації, впровадження на усіх підприємствах переробної та харчової промисловості систем управління якістю та безпечністю харчових продуктів, створення мережі лабораторій для визначення рівня якості сільськогосподарської продукції, делегування саморегульовним об'єднанням на

засадах взаємовідповідальності частини повноважень щодо здійснення контролю за відповідністю сільськогосподарської продукції національним стандартам[2].

В Україні для цього вже напрацьована певна законодавча база – це Закони: «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» та «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».

Проект нового закону №5448 «Про основні засади та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» - це черговий крок на шляху до повноцінної легалізації процесу розширення органічного виробництва відповідно до європейських стандартів.

Закон сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної органічної продукції і розширенню зовнішніх ринків її збуту. Крім цього, гарантуватиме споживачам впевненість у продуктах, маркованих як органічні, матиме позитивний вплив на захист операторів органічного ринку від недобросовісної конкуренції, а також забезпечить прозорі умови ведення господарської діяльності у сфері виробництва та обігу органічних продуктів.

Положеннями Закону регламентовано вимоги до виробництва, маркування та обігу органічної продукції, чітко встановлено основні засади здійснення порядку сертифікації органічного виробництва, а також вимоги до органів сертифікації.

В Законі враховано європейський досвід щодо запровадження державно-приватної системи контролю органічного сектору. Передбачається здійснення Держпродспоживслужбою державного нагляду (контролю) за суб'єктами ринку органічної продукції. Повноваження щодо сертифікації органічного виробництва надаються акредитованим органам сертифікації.

Відповідно до положень Закону сертифікація органічного виробництва та/або обігу органічної продукції – процедура встановлення відповідності виробництва та/або обігу продукції вимогам законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, що здійснюється органом сертифікації.[3]

Новий закон «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу й маркування органічної продукції» адаптує внутрішню систему контролю якості органічної продукції та узгоджує українське законодавство з європейським. Відповідно до цього, продукція, яка буде продаватися на полицях магазинів і маркована відповідним чином, справді буде органічною. Цей законодавчий акт створить кращі умови для виробників, адже завдяки сертифікації процесу виробництва повністю зникають експортні технічні бар'єри. З іншого боку, якщо продукція матиме логотип «зелений листочок», тобто продукція виготовлена відповідно до вимог ЄС, споживачі будь впевнені, що така продукція справді є органічною.

Є декілька основних критеріїв закону про органічне виробництво. Перш за все, органічне виробництво має бути відповідним чином сертифіковане. По-друге, для такого виробництва мають застосовуватися специфічні та дозволені речовини та елементи технології, ощадливі до довкілля і безпечні для споживача. По-третє, створюється реєстр органічних виробників, сертифікуючих органів, органічного насіння. І, зрештою, новий закон №5448 формує систему контролю (нагляду) за процесом виробництва та виробниками відповідно до практики країн ЄС. Але важливо, щоб ця стратегія знаходила також всебічну підтримку на державному рівні, щоб при підготовці відповідних статей держбюджету враховувалися потреби фінансування органічного сектора. Крім того, в цілому при формуванні аграрної політики нашої держави, доцільно приділяти більше уваги екологізації агровиробництва, оздоровлення землі,

виробництва безпечної продукції і, відповідно, формування іміджу України, як потенційної країни-лідера з виробництва органічної продукції.

Список використаної літератури:

1. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 03.09.2013 № 425-VII із змінами, внесеними згідно із Законом № 191-VIII від 12.02.2015, //Відом. Верхов. Ради України. – 2015. – №21. – Ст.133.

2. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства і сільських територій в Україні на 2015-2020 роки [Електронний ресурс]: Режим доступу:http://green.ucci.org.ua/wpcontent/uploads/2016/11/8_2_Basic_Material_UKR.pdf. – Заголовок з екрана.

3. Про *основні* принципи та *вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції*: Проект Закону №5448 від 24.11.2016 Офіційний портал ВР України [Електронний ресурс]: Режим доступу: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60576 – Заголовок з екрана.

4. Милованов Є. Регіональна підтримка органічного виробництва в Україні/ Є. Милованов, М. Мартинюк, О. Ковальова та ін., – К.:Органік Прінт, 2018. – 56с.